የሰ/መ/ቁ. 57271

ታህሣሥ 27 ቀን 2003 ዓ.ም

ዳኞች፣ ሐጐስ ወልዱ

ተሻገር ገ/ስላሴ

ብርሃኑ አመነው

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

አመልካች - የኢትዩጵያ መንገዶች ባለስልጣን - መላኩ ነገሠ ቀረበ
ተጠሪ - ጃዳ ብሩ ከጠበቃ ደጀኔ ፋይሳ ጋር ቀረበ

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ በመንገድ ሥራ ምክንያት ለተወሰደ ንብረት ካሣ ይከፈል ዘንድ በመጠየቅ የቀረበውን ክስ የሚመለከት ነው፡፡ ክርክሩ በምስራቅ ሸዋ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ሲጀመር ከሣሽ የነበረው ተጠሪ ነው፡፡ በአመልካች እና በሞጆ ከተማ አስተዳደር ላይ ክስ የመሠረተው በሞጆ ከተማ ቀበሌ 01 ውስጥ በ400 ካ.ሜትር ቦታ ላይ ያለኝን የንግድ ቤት በሚሠራው መንገድ ምክንያት እንደሚነሳ ነግረውኝ የንብረቱን ግምት ብር 46614 እንድወሰድ ያዘዙልኝ ቢሆንም ግምቱ ትክክል ባለመሆኑ አልወሰድኩም፡፡ በሌላ በኩል ደግሞ ንብረቱን በግል ባለሙያ አስገምቼ ብር 119,367 ዋጋ እንዳለው አረጋግጫለሁ፡፡ በመሆኑም ንብረቱ በሶስተኛ ወገን ባለሙያ እንዲገምትልኝ እና በዚሁ መሠረት ካሣው እንዲከፈል ይወሰንልኝ በማለት ነው፡፡ ከዚሁ በተጨማሪም በተወሰደው ቦታ ምትክ ሌላ ቦታ ይሰጠኝ የሚል ጥያቄም አንስቶ እንደነበር ከመዝገቡ ተመልክተናል፡፡ ፍ/ቤቱ የሁሉንም ወገኖች ክርክር ከሰማ በኃላ ንብረቱን እንደገና አስገምቶ ተገኘ ባለው ውጤት መሠረት ካሣ እንዲከፈል ወስኖአል፡፡ በዚህ ውሣኔ ላይ ይግባኝ የቀረበለት የኦሮሚያ ጠ/ፍ/ቤትም የከፍተኛው ፍ/ቤት የሰጠው ውሣኔ ጉድለት የለበትም በማለት ይግባኙን ሰርዞአል፡፡ የሰበር አቤቱታው የቀረበው በዚህ ላይ ነው፡፡

በበኩላችንም አመልካች ሰኔ 15 ቀን 2002 ዓ.ም በጻፈው ማመልከቻ ያቀረበውን አቤቱታ መሠረት በማድረግ ተጠሪን አስቀርበን ክርክሩን ሰምተናል፡፡ ክርክሩ የተሰማው የካሣው ክፍያ ጥያቄ በቀጥታ ለመደበኛ ፍ/ቤት የሚቀርብበት አግባብ አለ ወይ? በሚለው ጭብጥ ላይ ነው፡፡ በመሆኑም ጭብጡን በማስመልከት ግራቀኝ ወገኖች ያሰሙትን ክርክር አቤቱታ ከቀረበበት ውሣኔ እና ከሕጉ ጋር አገናዝበን መርምረናል፡፡

ከላይ ባጭሩ እንዳመለከትነው አመልካች ለተጠሪ የሚከፈለውን ካሣ በማስገመት ገንዘቡን እንዲወስድ አስቀድሞ አስታውቆታል፡፡ ተጠሪ ደግሞ የካሣው መጠን አንሶአል የሚል እምነት በመያዙ በቀጥታ ለፍ/ቤት ክሱን አቅርቦአል፡፡ አከራካሪ ሆኖ የቀረበው የሕግ ጥያቄ የተነሳውም እዚህ ላይ ነው፡፡ ተጠሪ የካሣው መጠን አንሶአል የሚል እምነት ወይም ተቃውሞ ካለው ይህን

ተቃውሞውን ማቅረብ የነበረበት በምን አግባብ ነው የሚለው ጭብጥ ነው በሰበር ችሎቱ ውሣኔ የሚያሻው ሆኖ የተገኘው፡፡ በዚህ ረገድ አመልካች ግልጽ የሆነ የመከራከሪያ ነጥብ አቅርቦአል፡፡ ለጉዳዩ አወሳሰን አግባብ ያለው ሕግ ለሕዝብ ጥቅም ሲባል የመሬት ይዞታ የሚለቀቅበትንና ለንብረት ካሣ የሚከፈልበትን ሁኔታ ለመወሰን የወጣው አዋጅ ቁ 455/97 ነው፡፡ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 11 ካሣን በሚመለከት ስለሚቀርብ አቤቱታ እና ይግባኝ ተደንግጓአል፡፡ የከተማ መሬት ይዞታውን እንዲለቅ የሚደረግ ባለይዞታ በተወሰነለት የካሣ መጠን ላይ ካልተስማማ ወይም በካሣው መጠን ላይ ቅሬታ ካለው አቤቱታውን ማቅረብ ያለበት በከተማው አስተዳደር ለተቋቋመው የመሬት ነክ አቤቱታ ሰሚ አስተዳደራዊ አካል ስለመሆኑም በዚሁ አንቀጽ 11/2/ ተመልክቶአል፡፡ የካሣውን መጠን በሚመለከት ለመደበኛ ፍ/ቤት ክርክር ወይም አቤቱታ ማቅረብ የሚቻለው በንዑስ አንቀጽ /4/ በተደነገገው መሠረት በይግባኝ ብቻ ነው፡፡

ወደያዝነው ጉዳይ ስንመለስ ጉዳዩ የተነሳው በከተማ ክልል ውስጥ እንደመሆኑ ይህን በሚመለከት በተቀመጠው ድንጋጌ መሠረት ክርክሩ መታየት እንዳለበት የሚያከራክር አይደለም፡፡ ክርክሩን በመጀመሪያ ደረጃ የሰማው የምስራቅ ሸዋ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤትም ጉዳዩ መታየት ያለበት በአዋጁ መሠረት እንደሆነ መገንዘቡን ከውሣኔው ተመልክተናል፡፡ ይህን እየተገነዘበም ነው አቤቱታ የቀረበበትን ውሣኔ ሊሰጥ የቻለው በመሠረቱ ፍ/ቤቶች ሊመሩ የሚገባቸው በሕጉ ስለመሆኑ የሚያከራክር አይደለም፡፡ ሕጉን መሠረት ያላደረገ ውሣኔ እንዲሰጡ አይጠበቅም፡፡ በተያዘው ጉዳይ እንደምናየው ግን ሕጉን በመተው ነው ውሣኔ የተሰጠው፡፡ በመሆኑም አቤቱታ የቀረበበት ውሣኔ በሕጉ አተገባበር ረገድ መሠረታዊ ስህተት ያለበት ነው ለማለት ችለናል፡፡

<u>ው ሣ ኔ</u>

1. የምስራቅ ሸዋ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ.ቁ 22818 መጋቢት 15 ቀን 2002 ዓ.ም የሰጠው ውሣኔ እንዲሁም የኦሮሚያ ጠ/ፍ/ቤት በመ.ቁ 53814 ሰኔ 4 ቀን 2002 ዓ.ም የሰጠው ትዕዛዝ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁ 348/1/ መሠረት ተሽረዋል፡፡
2. በካሣው መጠን ላይ በቀጥታ ለመደበኛ ፍ/ቤት ክስ ማቅረብ በሕጉ አልተፈቀደም ብለናል፡፡
3. ግራቀኝ ወገኖች ወጪና ኪሣራ ይቻቻሉ፡፡

መዝገቡ ተዘግቶአል ይመለስ፡፡

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ም.አ